

Sluttrapport

HØYKOM

Norges
forskningsråd

Boks 2700 St. Hanshaugen
N-0131 OSLO
Telefon 22 03 70 00

Side 1 av 8

Prosjekt/seksjonsnummer: 1056/240		
Prosjekttittel: HøyKult – Høyhastighetsnett til kultur- og underholdningsprosjekt i Trondheim for eldre		
Kontraktspartner: Trondheim kommune, Kultur og fritid Strinda v/Karin Amble	Prosjektvarighet: Startdato: 01.08.00	
	Sluttdato: 30.09.01	
Resultatsammendrag (Maksimum 20 linjer. Se rettledningen.) I prosjektet HøyKult er det etablert forskjellige IT-tilbud for eldre i Trondheim. Det er åpnet internettkafeer ved Aktivitetsbasen Gulhuset på Voll, og ved Eldres hus på Torget i Sentrum. Aktivitetsbasen Gulhuset har også tilbud med vanlige datakurs. Nettstedet 55pluss.no er laget for målgruppen. Dette inneholder blant annet bredbåndapplikasjonene nettbaserte kurs og forskjellige multimedialipp til underholdningsformål. Det er utformet en underholdningsmaskin for bruk på eldrester og aldershjem. Denne kalles Mediamaskinen, og har alle kabler og enheter innbygget i et databord, slik at brukeren kun forholder seg til en berøringsskjem med et enkelt menysystem. Innholdet består av film, musikk, karaoke og bilder, og spilles av over internett fra en streaming-server. Aldrende funksjonshemmede har deltatt på tilrettelagte kurs og internettkafé, og det er utprøvd kursveiledning hos en utvalgt gruppe fra disse, ved hjelp av videokommunikasjon og deling av skjermbilde over internett. Deltakerne fikk hjelp til installasjon og opplæring i bruk, og tilbudet var en test over en begrenset periode. Prosjektet er avsluttet med gode erfaringer, og har resultert i flere planlagte videreføringsprosjekter.		
Sluttregnskap (1000 kroner)		
Kostnader		Finansiering
Næringsliv:		Forskningsrådsmidler
UoH:		Egne midler
Institutter:		Andre off. midler
Andre:		Andre priv. midler
Sum		Sum
..... Dato	..... Prosjektleder	..... Daglig leder

Rettledningen for rapportutforming er eget dokument som finnes på den samme internettsiden som dette rapportskjemaet ble lastet ned fra.

Mål og forventet nytteverdi

Den digitale hverdagen muliggjør nye og spennende tilbud. Det må tas ansvar for at det utvikles tilpassede tilbud for alle samfunns- og aldersgrupper, og at det gis nødvendig opplæring for å benytte seg av disse.

Prosjektets hovedmål var å skape datatilbud tilrettelagt for eldre. Ved hjelp av bredbånd skulle det formes en ny formidlingskanal for kultur og underholdning til eldre, samt tilrettelagte nettbaserte datakurs. Internettkafeer skulle danne arenaer der man i fellesskap kan bli kjent med og bruke disse tilbudene.

Ikke alle har mulighet til eller ønske om å lære seg generell bruk av IT, men like fullt kan de ha stort utbytte av databasert interaktiv underholdning. Det skulle utvikles et slikt tilbud, på en spesialtilpasset datamaskin med berøringsskjerm, kalt Mediamaskin.

Det skulle eksperimenteres med forskjellige høyhastighetsbaserte tjenester over internett, og utredes hvilke tilbud som kan være nyttige for private og funksjonshemmede.

Gjennomføring

Prosjektet ble gjennomført ved enheten Kultur og fritid i Strinda bydel, Trondheim kommune. Hovedprosjektet var en oppfølger til forprosjekt (1026/240) ved Høykom vinteren/våren 2000.

HøyKult er gjennomført i samarbeid med prosjektet "Funksjonshemming og aldring" v/Kirsten Thorsen og Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens v/Arnfinn Eek. Disse har inngått i styringsgruppe og finansierer prosjektet opptil 25%.

Enhetsleder Karin Amble har ledet prosjektet, mens den daglige driften har vært ved tre prosjektmedarbeidere med tilholdssted på Aktivitetsbasen Gulhuset. Aktivitetsbasen Gulhuset er et all-aktivitetshus, og ligger på Voll 4H besøksgård ca 6 km fra Trondheim sentrum. Aktivitetsbasen Gulhuset har tilbud for befolkningen i Strinda bydel, og har den senere tid startet diverse tilbud for eldre.

I forprosjektet ble det anskaffet noe datautstyr ved Aktivitetsbasen Gulhuset og Brundalen eldresenter. I hovedprosjektet ble til å begynne med nettverket og maskinparken ved Aktivitetsbasen Gulhuset utvidet høsten 2000, til 11 publikumsmaskiner i tillegg til kontormaskiner og servere. Arbeidsstasjonene er satt opp med operativsystem, antivirus, MS Office, internettprogrammer og multimedieprogrammer. Nettverket benytter seg av et lett vedlikeholdbart software-image, og brukerprofiler via nettverksserver. Som internettforbindelse ble kabelmodemet fra forprosjektet brukt, inntil ordentlig bredbånd ble installert. For å etterkomme behov for høyhastighetstjenester på lokalnettet ble det satt opp en intranettsserver.

Tilbudet med internettkafé på Aktivitetsbasen Gulhuset ble videreført fra forprosjektet, og startet tirsdag 17.oktober 2000 i forbindelse med det landsdekkende arrangementet Seniorsurf 2000. Dette er nå et fast tilbud, med åpningstid hver

tirsdag og torsdag kl 10-14. Det er 11 pc'er tilgjengelig med tilleggsutstyr som lyd, web-cam, printer, scanner oa. Kaféen har jevnt over gode besøkstall, og drives av en kafévert samt en gruppe veiledere.

Mandag 23.oktober 2000 ble kurstilbudet for eldre startet ved Gulhuset. Det arrangeres tre forskjellige kurs: Grunnkurs, videregående kurs i internett, videregående kurs i kontorprogram. Kursene går over 6 mandager á 2 timer, og det er 3 kursgrupper á 7 personer i uken. I juni 2001 hadde 130 personer fullført forskjellige kurs, og over 100 står på ventelister.

Bilde fra internettkafeen på Aktivitetsbasen Gulhuset.

Til grunnkurset er det utviklet et kompendium i farger på 120 sider. Det er trykket med stor og tydelig tekst, mange figurer og steg-for-steg sekvenser som forklarer utvalgte tema. Deler av dette kompendiet er grunnlaget for de interaktive kursene som legges ut på nett. Kompendiet selges på internettkaféen og til de som skulle ønske det, for 300 kr.

Til Aktivitetsbasen Gulhuset ble det høsten 2000 bestilt en 2048/640 Kbps ADSL forbindelse fra NextGenTel. Etter mange purringer og utsettelse fikk vi på våren 2001 beskjed om at installasjon ikke kunne forventes før 2002 pga. sentral som ikke var oppgradert. Dermed var en kostbar fast-linje eneste alternativ. Etter en nøye overveielse ble det besluttet å bestille en slik 2 Mbps fast-linje fra Tele2. Denne ble installert i august/september 2001.

Det var planlagt en web-server til et eget nettsted for prosjektet. Forskjellige leide løsninger ble vurdert, men etter at fast-linjen på Aktivitetsbasen Gulhuset ble bestilt, ble web-serveren også plassert her. Web-serveren skal for øvrig inneholde nettstedet 55pluss.no og innholdet til Mediamaskinen.

Arbeidet med Mediamaskinen ble påbegynt i forprosjektet. Dette er en underholdningsmaskin som betjenes ved å trykke på skjermflaten. Et enkelt menysystem gir oversikt over innholdet, som er delt opp i kategoriene karaoke, musikk, film og bilder. Mediamaskinen er en vanlig PC med berøringsskjerm, men tilpasset slik at data-inntrykket nedtones: alle kabler og enheter skjules, og man forholder seg kun til skjermen. Slik er det forsøkt å motvirke teknologifrykt, og gjøre

Mediamaskinen til en spennende interaktiv underholdningsmaskin. Bruken krever ingen datakunnskaper, og betjeningen med berøringsskjerm egner seg godt for bevegelseshemmede. Innholdet spilles av over internett fra webserveren, og krever bredbåndslinje som muliggjør streaming av høy kvalitet. En demo av innholdet på Mediamaskinen legges for øvrig ut på 55pluss.no

Bildet viser utdrag av billedserie med opplesning fra Mediamaskinen.

Nettstedet 55pluss.no åpnes for publikum i uke 40. Dette vil inneholde seksjonene "Lær data", "Ut på nett", "Mediamaskin", "Om oss" og "Hjelp". Den mest omfattende seksjonen er "Lær data" som etter hvert skal inneholde et stort utvalg av interaktive multimediebaserte kurs og guider. Det er også ønskelig å etter hvert kunne presentere det komplette innholdet til Mediamaskinen, men dette krever først klarering og gunstige avtaler med rettighetsinnehavere som TONO og Filmparken. Dette innholdet er derfor foreløpig forbeholdt brukerne av de utplasserte Mediamaskinene.

Mediamaskiner er utplassert ved Brundalen eldrecenter og Eldres hus, Hornemannsgården. På Brundalen eldrecenter benyttes 512/128 Kbps kabelmodem fra forprosjektet, mens det i august 2001 ble installert 2048/640 ADSL fra NextGenTel på Hornemannsgården. Ved Hornemannsgården er det i tillegg satt opp et nettverk med tre publikumsmaskiner. Mediamaskinen kan bootes som en vanlig pc, slik at til sammen 4 datamaskiner er tilgjengelig til internettkafé. Denne åpner offisielt uke 40.

Ved datakursene på Aktivitetsbasen Gulhuset deltok det gjennom prosjektet 16 deltakere fra forskjellige organisasjoner for funksjonshemmede. Av disse ble 3 plukket ut som testkandidater for det vi kalte "online support". Det ble bestilt 1024/512 Kbps ADSL-linjer fra NextGenTel til brukerne, og web-kamera og nødvendig programvare ble installert. Da ingen av testpersonene kunne få levert ADSL i tide ble nye 3 personer plukket ut, med tilbakemelding fra leverandøren om at leveranse til disse skulle gå greit. Det viste seg dessverre i siste liten at ADSL heller ikke kunne leveres til to av disse, så disse fulgte opplegget internt på Aktivitetsbasen

Gulhuset. Det ble så delt ut opplegg for selvstudium som påbygging til kursene de hadde deltatt ved, og avtalt tidspunkt der man kunne få hjelp og veiledning fra Aktivitetsbasen Gulhuset over internett. Over en to ukers periode i september 2001 ble dette testet ut, med kommunikasjon via Netmeeting og web-kamera, og deling av Skrivebord. Deltakerne kommuniserte også med hverandre, og fikk demonstrert en del tjenester som muligjgjøres over internett med bredbånd.

Resultat

Ved Aktivitetsbasen Gulhuset er det etablert et populært datatilbud for eldre, som omfatter datakurs og internettkafé. Internettkafé er også startet opp ved Eldres hus som ligger på Torvet i Trondheim sentrum. Her forventer vi stor pågang etter hvert som tilbudet blir kjent.

Ved datakursene på Aktivitetsbasen Gulhuset oppdaget vi at det eksisterte få gode lærebøker for eldre. Det ble derfor besluttet å utvikle et eget kompendium til bruk ved kursene. Gjennom hovedprosjektet ble dette prøvd ut og omskrevet flere ganger, og resultatet ble et 120 siders kompendium i farger. Dette ble senere brukt som grunnlag da nettkursene på nettstedet 55pluss.no ble laget.

Nettstedet 55pluss.no har vært under arbeid i flere måneder, og kun tilgjengelig lokalt på Aktivitetsbasen Gulhuset. Her har de nettbaserte kursene og guidene blitt et nyttig verktøy for nybegynnere på internettkaféen. Med hjelp fra veilederne og andre gjester på kaféen kan publikum nå i større grad få opplæring uten å ta kurs. På sikt ønsker vi å redusere tilbudet med (ressurskrevende) klasseromskurs, og heller fokusere på internettkafé og nettbaserte kurs. Disse kursene kan man også ta hjemme, eller hvor som helst der det er en rask nok internettforbindelse, men det er ikke noe mål eller tro på at man kan kutte ut den sosiale kontakten og veiledningen man får på internettkaféen.

Bildet viser hovedsiden på nettstedet 55pluss.no

Mediamaskinen er videreutviklet fra forprosjektet. Maskinen er bygget inn i et databord med hjul, og kun berøringsskjermen er synlig av enhetene. Tastatur og mus finnes på en skuff som kan trekkes ut. Når maskinen startes kan man velge mellom to oppsett: mediamaskin eller normal pc. Når mediamaskin velges, vises menyvalgene direkte på skjermen etter oppstart. Man da kan avspille innhold etter ønske, overført fra web-serveren. Det er meningen at maskinen skal brukes av én til tre personer av gangen, og hvis man ønsker å vise skjermbildet for større grupper kan man koble til en tv eller dataprojektor.

Mediamaskinen er mest et tilbud for de uten datakunnskaper, og passer også godt for personer med bevegelseshemminger, svaksynte, aldersdemente og andre. Innholdet er foreløpig ganske generelt, og noe lokaltilpasset for Strinda og Trondheim. For å bli et attraktivt tilbud må det lages forskjellige innholdsversjoner, tilpasset forskjellige brukergrupper. De eldste og aldersdemente trenger sakte og tydelige opplesninger og bilder. Yngre pensjonister vil ønske et mer utfordrende, mangfoldig og moderne innhold for å vekke interesse. Ved utvidelse av bruk til utenfor Trondheim vil det måtte lages by- og region-tilpassede versjoner, som presenterer noe fra de nære omgivelser.

Utprøvingen av tale- og videokommunikasjon med omverdenen har gitt nyttige erfaringer innen bruk av programmet Netmeeting, og oppsett av Firewall. Dette har vist seg å absolutt ikke være så enkelt. Etter å ha konstantert vanlige problemer med sikkerhet kontra funksjonalitet, ble det mulig å gjennomføre testingen med et godkjent resultat. Kommunikasjonsmåten er ganske uvant, og krever tilvenning. Den krever også en del datakunnskap eller erfaring hos brukerne.

Utnyttelse av resultater

Nettstedet 55pluss.no skal videreutvikles i løpet av høsten 2001, og det nettbaserte kurstilbudet utvides. Gjennom opplæring av kaféverter og veiledere skal nettkursene brukes i større omfang ved internettkafeene på Aktivitetsbasen Gulhuset og Eldres hus. Det skal også bistås med hjelp dersom andre nettkafeer rundt omkring vil ta i bruk vårt opplegg.

Grunnkurskompendiet "Data for voksne" skal legges ut for salg gjennom Kultur og fritid Strinda, og markedsføres gjennom nettstedet. Eksemplarer av kompendiet er sendt ut til diverse organisasjoner og virksomheter, og omfanget av salget vil være avhengig av respons og de tilbakemeldinger vi mottar.

Mediamaskinen inngår i flere planer om videreutviklingsprosjekt. Bruksmåtene og innholdet er meget fleksibelt, og vi ønsker at dette etter hvert skal bli et utbredt tilbud på eldresenter og aldershjem, både i Trondheim og utenfor. I samarbeid med firma Inger Hagen og Demensforum.no skal det søkes om midler fra IT-Funk, til prosjekt med bilder på data for aldersdemente. Her skal Mediamaskinen brukes ved aldershjem, til å presentere digitale bilder fra lokalmiljøet og nær fortid. Her skal det skreddersys et lokalt opplegg, der man enkelt kan legge inn og presentere nye bilder på maskinen.

Det skal formes en ny søknad til Høykom, til et videreføringsprosjekt der 55pluss.no og Mediamaskinen står sentralt. Vi ønsker lage flere, bedre og viderekomne nettkurs, og legge ut mest mulig underholdningsmateriale for streaming. Vi vil ferdigstille flere innholdsversjoner til Mediamaskinen, og vil dermed også kunne mer effektivt demonstrere og markedsføre den. Det er også planer om å lage elektroniske nybegynnerkurs i data og internett, tilrettelagt for Mediamaskinen og dens menysystem.

Andre forhold

Gjennom for- og hovedprosjektet har det generelt oppstått problemer med leverandører, særlig av bredbåndsforbindelser mot internett. Vår oppfatning er at disse er meget salgorientert, og lover ut installasjoner i for raskt tempo i forhold til oppgradering av sentraler og kabler. Disse bestillingene burde dermed vært gjort mer formelt, og med en leveringsgaranti om mulig.

Vi opplever også at ADSL-leverandører fokuserer på funksjonalitet og enkle løsninger framfor sikkerhet. Dette gjelder både privat- og bedriftstilbud, og er da særlig et problem ved bedriftskunder som må bruke mye tid å tilpasse sikkerheten på linjen.

Et annet forhold er det å bli tatt ordentlig på alvor. Det forventes ikke akkurat at en kommunal enhet for kultur og fritid driver et IT- og bredbåndsprosjekt. Dette er også en ulempe i forhold til forutsetningene for å gjennomføre prosjektet, i form av liten tradisjon, erfaring og kompetanse i arbeidsomgivelsene. Det har vært kontakt med kommunens IT-kontor, men ikke noe aktivt samarbeid da dette ikke ble vurdert som hensiktsmessig.

Det kan være fristende og lett å gape over for mye. I vårt prosjekt har vi vært innoen mange og forskjellige områder, og det kan da bli vanskelig å holde oversikt og fokus på enkelte deloppgaver. De tjenester som er uttestet og erfaringer vi har høstet, gir oss en god plattform for å jobbe videre med de tjenestene vi mener er hensiktsmessige å videreutvikle (nettstedet 55pluss.no og Mediamaskinen).

For å lage et så stort og spennende innhold på Mediamaskinen og nettstedet, må det kontraktfestes avtaler med rettighetsinnehavere. Med hensyn til den typen materiale som ønskes lagt ut, målgruppen og at tilbudet drives uten profitt, har vi fått positive tilbakemeldinger i forhold til avgifter og tillatelser. Noe av materialet vil muligens bli gratis, annet belastes med engangsvgifter eller avgifter per download. Så lenge materialet åpnes kun for mediamaskin-brukerne blir omfanget lite, men vi ønsker å kunne tilby dette for alle. Her kreves flere forhandlinger, og noe av problemene vi har støtt på så langt, er å finne fram til riktig rettighetsinnehaver og rett person. Blant annet har det vært vanskeligheter i forbindelse med Norsk Film, og nedleggelsen av dette. Videre eksisterer det ofte ikke klare retningslinjer og priser for slik distribusjon over internett.

En nyttig ressurs ved slike prosjekter er prosjektstudenter. Disse kan ha som oppgave å gjøre viktige evalueringer, utviklinger og uttestinger av prosjektet. I vårt prosjekt samarbeidet vi med 4 ergoterapistudenter fra Høgskolen i Sør-Trøndelag, som evaluerte internettkafeen og skrev rapporten "Hvilken betydning kan en

internettkafé for eldre ha for brukere med sikte på å fremme helse". Til å begynner med var det kontakt med flere andre institutt og prosjektgrupper, men pga. omlegging av fag og nye retningslinjer for prosjektoppgaver ble det ikke noe samarbeid med disse.

Sluttvurdering

Etter et langt og omfattende prosjekt, med noen forsinkelser og problemer underveis, er vi fornøyde med prosjektet og de resultatene vi har oppnådd. Mange muligheter er utprøvd, og vi har stor tro på flere av delprosjektene våre som vi ønsker å videreføre i forskjellige nye prosjekter.

Responsen vi daglig får fra de eldre gir oss stadig motivasjon og tro på nytteverdien i prosjektet, og vi ser behovet for store utvidelser bare i Trondheim. Flere eldresenter og Bo- og servicesenter ønsker nå å ta del i prosjektet, og vi merker stor interesse fra diverse råd og organisasjoner. Sommeren 2001 informerte vi Statens eldreråd på deres rådsmøte om prosjektet, og i desember er vi invitert til konferansen Demensdagene i Oslo.

Interessen for kafé og kursvirksomhet var som forventet meget stor. Vi er nå spente på hvordan nettstedet 55pluss.no og de nettbaserte kursene vil slå an og fungere.

Prosjektet skal i første omgang drives videre fram mot nyttår, og vi håper at det i løpet av denne tiden kan sikres videreføring gjennom nye prosjekter og prosjektstøtte. Vi håper Høykom-programmet blir videreført, og sender søknad til 13.november.

Rapporter og publikasjoner

Prosjektet har vært omtalt i aviser, lokalnyheter på TV og på internett. Det er også presentert ved forskjellige konferanser, råd og samlinger.

Av rapporter og publiseringer har vi ingen konkrete henvisninger.

Vedlegg

pps-fil med figur av nettet som er brukt i prosjektet.